

Újragondolva és megfiatalítvat

NEMZETKÖZI TEXTILTRIENNÁLÉ ŁÓDŹBAN

A korábbi évekhez képest teljesen más irányelvek szerint nyílt meg 2019 októberében az immáron 16. alkalommal megrendezett textiltriennálé a lengyelországi Łódźban, a Központi Textilipari Múzeumban. Hosszú évtizedeken át a nemzeti konzulensek intézményesített rendszerén keresztül történt a válogatás, most viszont egyéni beadással lehetett pályázni. A rendezők ezt azzal indokolták, hogy bár a különböző országok konzulensei nagy segítséget nyújtottak a múzeumnak mint a rendezvény lebonyolítójának az előválogatással, az információk meggyorsasággal történő szabad áramlásának évezredében azonban nyugodtan lehet hagyatkozni a művészek közvetlen online jelentkezésére.

A pályázatra 585 pályamű érkezett, ezekből a nemzetközi zsűri 21 ország alkotójának 55 munkáját választotta ki. Visszagondolva az előző időszakra, ez csak töredéke a korábban szokásos anyagnak, amikor is átlagosan 50 országból tekinthettünk meg alkotásokat ezen a nagyszabású, rangos és hosszú múlttal rendelkező seregszemlén. Remélhetőleg idővel az új rendszer is mind szélesebb körben ismertté, elfogadottá válik, és a látogatók újra minden kontinens textilművészetéből kaphatnak ízelítőt.

A łódzi textiltriennálé 1972-ben indult útjára, alig két évvel a mi szombathelyi Fal- és Tértextil Biennálénk és tíz évvel a lausanne-i biennálé után. Először csak

GYETVAI Piroska: Rétegek | Piroska GYETVAI: Layers | 2018, textilszalag, egyéni technika, 250x300x27 cm

Fotó: Gyetvai Piroska

országos tárlatként rendezték meg, majd 1975-től vált nemzetközi bemutatóvá. A nagy formátum, a fal- és tértextil természetesen itt is először inkább falikárpitokban teljesedett ki, majd idővel meghódította a teret. Ahogyan azt a triennálé katalógusában is megírta Marta Kowalewska, a kiállítás kurátora, a textil nagyon hosszú utat tett meg az elmúlt ötven év alatt.¹ Bevezetőjében rávilágított arra, hogy már a kezdetektől viták övezték a textilművészet fogalmát. Az úgynevezett újtextil megjelenésével a hagyományos szakági meghatározások kérdőjeleződtek meg. Hol a nyersanyag, hol a készítés módja, hol a funkció alapján kategorizáltak. Mindenesetre a textilművészetbe – bár megjelenési módja változatos – többnyire a szövési technikával készített művészi alkotásokat soroljuk.

GYETVAI Piroska: Rétegek (részlet) | Piroska GYETVAI: Layers (detail)
Fotó: Gyetvai Piroska

A seregszemle hívószava „a határok megsértése” volt. Ezen belül a migrációval, a kulturális identitással, a fizikai és szexuális identitással, az eredettel, az emlékezéssel, a pszichével és a párbeszéddel jelzett szekciókban jelentek meg a művészeket foglalkoztató kérdések. A triennáléről természetesen nem hiányozhattak olyan munkák, amelyeket a fiatal, a számítástechnika forradalmi fejlődésének időszakában felnevelkedett generáció közvetített.

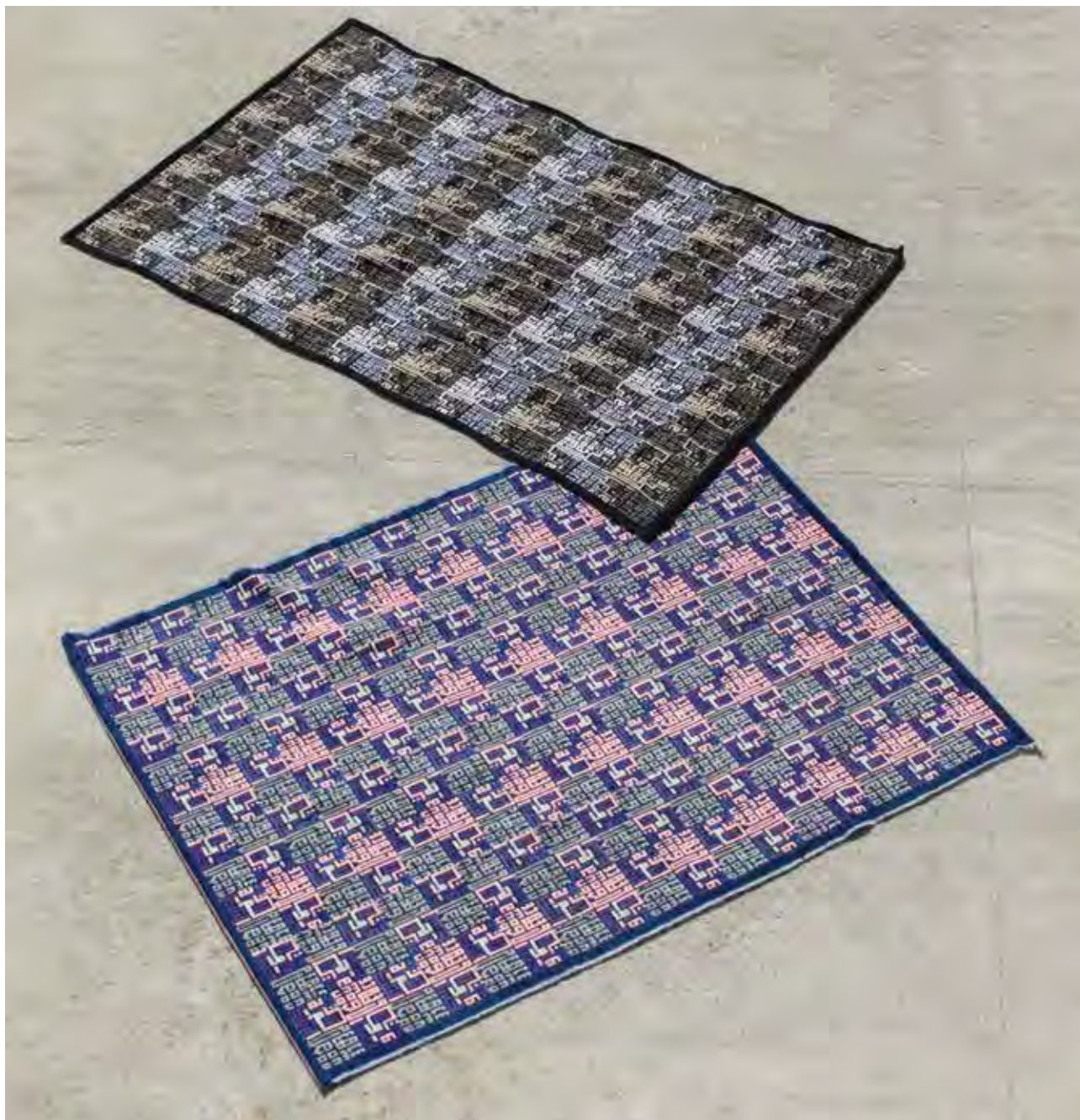
A művészek egy másik rétegének a textilművészet ellenszer – ahogyan azt Marta Kowalewska hangsúlyozta. Antidótum a rohanó világunkra: lassítás. Maga a textil, annak technikája megköveteli a koncentrációt, az agy és a kéz kooperációját a hosszú alkotói folyamat alatt. Hangsúlyosan jelent meg a triennálén a környezetvédelem, és ezzel összefüggésben a fogyasztói társadalom, az állattenyésztés és az állatkísérletek kérdésköre.

VATANABE Minako: Aqua – Tone Color of Water (részlet)
Minako WATANABE: Aqua – Tone Color of Water (detail)
2018, selyem, többbrétegű szövés, itadzime-sibori technika 300x170x280 cm
Fotó: Cebula Anna

Jelentős volt azoknak az alkotásoknak a száma, amelyek egyéni technikával készültek, vagy több technika kombinációjából születtek meg. 2019-ben, akárcsak három évvel ezelőtt, most is sok volt a hímzés – a kézi és a gépi egyaránt. A varrás és a kollázs mellett jelen volt az anyagok roncsolása is, égetéssel vagy szétszabással. Volt több jacquard, de nagyon kevés volt a klasszikus, szövött gobelin. Ez is mutatja, hogy ez a seregszemle nem a múltból táplálkozik, sokkal inkább előremutat. A hagyományos alapanyagok mellé, mint a len, gyapjú, selyem, kender és juta, felsorakoztak a gyöngyök, a légbuborékos fólia, a PET-palackok, a különböző műanyagok, a fém, a drót és a kő.

Büszkeséggel tölthet el bennünket, hogy a kiállításon részt vevő 21 ország egyike Magyarország volt, ugyanis Gyetvai Piroska textilcsikokból, egyéni technikával készült *Rétegek* című munkáját is beválogatta a zsűri. A művésznő így vall alkotásáról:

Tomasz FRASOŃSKI: Europeizacja Orientu czy orientalizacja Europy? | Tomasz FRASOŃSKI: Europeizacja Orientu czy orientalizacja Europy? (Europeanisation of the Orient or Orientalisation of Europe?) | 2018, pamut, len, akril, jacquard-szövés, egyenként: 160x260 cm

Fotó: Tomasz Frasoński

„Öltözkiegészítő tárgytervezőként nagy hangsúlyt helyezek a kísérletezésre. Már régebb óta foglalkoztat a »cipőépítés« gondolata, hogy a hagyományos felsőrész-talp összeállítás technológiájától elrugaszkodva olyan formai felvetések szülessenek, ahol a két rész egyszerre épül, és szerves egészet alkot.

A textil alapanyaggal való kísérletezés számomra egy olyan utazás, amiben elmélyedve le tudom rombolni a cipőkészítéshez köthető, az elmében rögzült vizuális lenyomatokat.

Megszabadulva minden formai, funkcionális megközelítéstől az eredetig nyúltam vissza, és tanulmányoztam

az átlapolással épülő háromdimenziós kiterjedésű rendszereket. Így jutottam el az ókori egyiptomi mumifikálás művészetéhez mint inspirációhoz.

Ezek a formai felvetések magukban hordoznak különböző fejlesztési lehetőségeket, mivel egyetlen hosszú textilcsíkból, tekeréssel, rövid idő alatt készülnek, és nem kíván speciális szaktudást az összeállításuk, így szociális designként is felfoghatók.”²

A seregszemle nemzeti összetételét tekintve jelentős volt a hazai, lengyel résztvevők száma. A korábbi tárlatokon a külföldi–lengyel művészek aránya tíz az egyhez volt, most a kiállítók fele lengyel művész.

Ola KOZIOŁ: St. Vacca | Ola KOZIOŁ: St. Vacca
2017, selyem, rövidáru, hímzés, applikálás és varrás, 250x150 cm
Fotó: Izabela Maciejewska

Egyikük, Ola Kozioł három műből álló sorozattal szerepel a kiállításon: *St. Vacca*, *St. Gallus* és *St. Scrofa*. Mindhárom alkotás első ránézésre templomi zászlóra hasonlít. A művésznő a haszonállat-tenyésztés etikai problémáira hívja fel a figyelmet: szentként, mártírként jeleníti meg a három legnagyobb számban feldolgozott állatfajtát, a marhát, a csirkét és a sertést.

Egy másik lengyel alkotó, Tomasz Frasoński jacquard-faliszőnyegeivel a kultúrák közötti dialógust jelenítette meg, művének a címe *Europeizacja Orientu czy orientalizacja Europy?* (Az Orient europaizációja vagy Európa orientalizációja?). A fiatal művész a keleti és a nyugati kultúrában használt motívumkincseket állította párba. Az óarab kufikus és a latin ábécét használta ehhez, és az így kialakított geometrikus mintázatban a *Peace, Welcome, Peace Be Upon You* szavakat és kifejezést jelenítette meg.

Számomra különösen megrendítő volt a Kanadában született, holland Judy Hooymer Totem című alkotása, mely egymásra helyezett, hajtogatott színes pléddekből állt. Az ötvenes évek elejétől a nyolcvanas évekig tartott Kanadában az úgynevezett Sixties Scoop program, amelynek keretében az indián gyermekeket

elvették a szüleiktől és odaadták a betelepülőknek. Ennek az „ellopott” generációnak próbál emléket állítani a művésznő. A pléd a családi fészek melegét hivatottak szimbolizálni, az elvesztett identitásra hívják fel a figyelmet.

Ugyancsak ehhez a témához, az emberi sors kiszolgáltatottságához kapcsolódik Jacobo Alonso mexikói művész *Periplo* (Utazás) című munkája, melyet izotermikus takaróból készített. Ilyen takarót kapnak a menekültek, amikor teljesen kihűlve megtalálják őket. De ez a pokróc szimbolizálja azt a biztonságot is, mely az új világban az idegen társadalommal és az idegen nyelvvel szemben védi őket. Az aranyszínű termopokrócon megjelenő minta alapját azok az útvonalak jelentik, amelyeken a mexikói menekültek próbálnak átjutni az USA-ba.

Végezetül egy nagyon finom és légies munkát szeretnék bemutatni: Vatanabe Minako (Minako Watanabe) japán művésznő alkotását *Aqua – Tone Color of Water* címmel. Az alkotó számára a víz, amely bolygónk több mint hetven százalékát alkotja, a legfontosabb elem a földön. A vízen megtörő fény olyan, mint egy gyönyörű zenemű – vallja a művész, aki a vizet az élet szimbólumának tartja.³

A 16. Nemzetközi Textiltriennálé – hasonlóan az előző alkalmakhoz – nagy figyelemnek örvend a művészkörökben, a megnyitón több százan vettek részt a földkerekség összes kontinenséről. A nemzetközi zsűri döntése alapján négy díjat ítéltek oda. Aranyérmet kapott Dobrosława Kowalewska (Lengyelország) a *List do Heleny* (Levél Helenához), valamint Alex Younger (USA) a *Solidarity* című munkájáért. Az ezüstérmet Aurelia Jaubert (Franciaország) *3eme Âge – le retour d’Ulysse* című műve kapta. A bronzérmet pedig Ieva Augaitytė (Litvánia) vehette át a *The Touch – Echoes of Silence* című gobelinalkotásáért.

CEBULA Anna
művészettörténész

(16. Międzynarodowe Triennale Tkaniny. Centralne Muzeum Włókiennictwa, Łódź, 2019. október 5. – 2020. március 15.)

1. Marta Kowalewska: Breaching Borders. In: 16. Międzynarodowe Triennale Tkaniny / 16th International Triennial of Tapestry. Katalog wystawy / Exhibition catalogue. Łódź, 2019, 13–23.

2. I. m. (lásd 1. jegyzet), 78.

3. Vatanabe Minako 1994-ben részt vett a 10. Nemzetközi Miniaturtextil Biennálén Szombathelyen. A művésznő adományként a Szombathelyi Képtár textilgyűjteménye a *Kocka* című minitextiljének tulajdonosa.